

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน โดยใช้ภาพการ์ตูน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหัวหมู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารประกอบการเรียน

- 1.1 ความหมายของเอกสารประกอบการเรียน
- 1.2 ส่วนประกอบของเอกสารประกอบการเรียน
- 1.3 ขั้นตอนพิจารณาในการผลิตเอกสารประกอบการเรียน
- 1.4 ขั้นตอนการผลิตเอกสารประกอบการเรียน
- 1.5 แนวทางการเขียนเอกสารประกอบการเรียน

2. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของการ์ตูน
- 2.2 ประวัติความเป็นมาของการ์ตูนในประเทศไทย
- 2.3 ลักษณะหนังสือการ์ตูนที่เหมาะสมกับเด็ก
- 2.4 หลักเกณฑ์การผลิตหนังสือการ์ตูนประกอบการสอน
- 2.5 ประโยชน์ของการ์ตูนในการเรียนการสอน

3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

- 3.1 คำที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 3.2 หลักสูตรโรงเรียนบ้านหัวหมู พุทธศักราช 2545
- 3.3 คุณภาพของผู้เรียน สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 3.4 สาระและขอบข่าย
- 3.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- 3.6 สาระเรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระงานธุรกิจ

4. ธรรมชาติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
 - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
 - 4.2 การจัดการเรียนการสอน
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
6. ดัชนีประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียน
7. การหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ตามเกณฑ์ 80/80
8. บริบทโรงเรียนบ้านหัวหมู
 - 8.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านในเขตบริการทางการศึกษาและของโรงเรียน

บ้านหัวหมู

- 8.2 สภาพโรงเรียน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารประกอบการเรียน

การศึกษาการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน หรือเอกสารประกอบการสอน สำหรับการศึกษานี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า เอกสารประกอบการเรียน ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของเอกสารประกอบการเรียน ดังนี้

1.1 ความหมายของเอกสารประกอบการเรียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของเอกสารประกอบการเรียน ไว้ดังนี้

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคณะ (2535 : 102 ; อ้างอิงจาก สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544 : 1) กล่าวว่า เอกสารประกอบการเรียน หมายถึง เอกสารที่ใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา มีหัวข้อครบถ้วนตามรายละเอียดของวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา และมีความหมายครอบคลุมในด้านต่างๆ เช่น ความหมาย เนื้อหา กิจกรรมและวิธีสอน อุปกรณ์ที่ใช้ และวิธีวัดผลและประเมินผล

ทองพุด บุญอึ้ง (2536 : 130; อ้างอิงจาก สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544 :1) กล่าวว่า เอกสารประกอบการเรียน หมายถึง เอกสารเทคนิคการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

เฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะจุดประสงค์ของรายวิชา เพื่อให้ครูหรือนักเรียนไว้ใช้ประกอบการสอน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีหัวข้อและเนื้อหาครอบคลุม และครบถ้วนตามรายละเอียดของวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประดับ จันทร์สุขศรี. 2537 : 8 ; อ้างอิงจาก สุันทนา สุนทรประเสริฐ. 2544 : 1) กล่าวว่าเอกสารประกอบการเรียน หมายถึง เอกสารหรือ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามหลักสูตรมีลักษณะเป็นเอกสารหรือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในวิชาที่สอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 5 ; อ้างอิงจาก สุันทนา สุนทรประเสริฐ. 2544 : 1) กล่าวว่าเอกสารประกอบการเรียน หมายถึง เอกสารที่ใช้ ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา เอกสารประกอบการสอน มีหลายประเภท เช่น

1. แผนการสอน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นสำหรับเตรียมการสอน ในวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งอาจทำขึ้นโดยสังเขป หรือรายละเอียดสุดแต่แต่วัตถุประสงค์ของการใช้
2. ชุดการสอน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นสำหรับใช้สอนวิชาใดวิชาหนึ่ง หรืออาจจัดทำไว้เฉพาะเรื่อง หรือรวมตลอดทั้งหลักสูตรก็ได้
3. แบบเรียนสำเร็จรูป หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนศึกษากันคว้าด้วยตนเอง

วาโร เฟิงส์วสดี (2546 : 31) กล่าวว่าเอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารหรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามหลักสูตรที่กำหนด มีลักษณะเป็นเอกสาร หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในวิชาที่สอน ซึ่งจะประกอบไปด้วยแผนการสอน หัวข้อคำบรรยาย และอาจมีสิ่งต่อไปนี้อีกเพิ่มเติมก็ได้ คือหนังสือประกอบ บทเรียนเรียง บทคัดย่อ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เป็นต้น

เอกสารประกอบการสอน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. หนังสือเรียนหรือแบบเรียน เป็นเอกสารที่ใช้สำหรับการเรียนของนักเรียน มีเนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตรเป็นหนังสือเล่มเดียวตามกลุ่มวิชา หรือวิชา หรือเป็นชุด มีแบบฝึกหัดประกอบด้วย
2. หนังสือเสริมประสบการณ์ เป็นหนังสือที่ผู้เรียนและผู้สอนประกอบการเรียน การสอน ซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสือเสริมการอ่าน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ้างอิง เป็นต้น

จากการอธิบายความหมายเอกสารประกอบการสอนของนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วนั้น พอจะสรุปได้ว่า เอกสารประกอบการสอน คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอน ของครู หรือประกอบการเรียนในวิชาใดวิชาหนึ่ง ควรมีหัวข้อเรื่อง จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมเพื่อจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้น การผลิต เอกสารประกอบการเรียน จึงสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมของเนื้อหา และกิจกรรม ในแต่ละวิชา ซึ่งอาจรวมถึงซึ่งอาจรวมถึงบทเรียนสำเร็จรูป ใบความรู้ ใบงาน และแบบฝึกในลักษณะต่าง ๆ ด้วย

1.2 ส่วนประกอบของเอกสารประกอบการเรียน

เอกสารประกอบการเรียน ไม่มีรูปแบบที่จำเพาะเจาะจง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ ของผู้ผลิต ที่จะคำนึงถึงลักษณะการนำไปใช้และกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 :2-3) กล่าวว่า ในการอบรมปฏิบัติการผลิต เอกสารประกอบการสอน เพื่อความเหมาะสมและเป็นรูปแบบในแนวเดียวกัน จึงขอเสนอ แนวส่วนประกอบของเอกสารประกอบการสอนไว้ดังนี้

1. ส่วนนำ ควรมีส่วนประกอบดังนี้

1.1 ปกนอก

1.2 ปกใน

1.3 คำนำ

1.4 สารบัญ

1.5 คำชี้แจง

2. ส่วนเนื้อหา อาจแบ่งเป็นเรื่องย่อย หรือเป็นตอนตามลักษณะของเนื้อหา

ควรมีส่วนประกอบดังนี้

2.1 ชื่อบท หรือชื่อหน่วย หรือชื่อเรื่อง

2.2 หัวข้อเรื่องย่อย

2.3 กิจกรรมหลัก

2.4 จุดประสงค์

2.5 เนื้อหาโดยละเอียด หรือใบความรู้

2.6 แบบฝึก หรือใบงาน

2.7 บทสรุป (ถ้ามี)

อาจมีข้อทดสอบก่อนและหลังการเรียน เพื่อใช้วัดและประเมินผลการเรียนด้วย

3. ส่วนอ้างอิง อาจอยู่ส่วนท้ายของเนื้อหาในแต่ละตอน หรืออยู่ท้ายของเล่มเอกสาร ควรมีส่วนประกอบดังนี้

3.1 เอกสารอ้างอิงประจำบท

3.2 ภาคผนวก เช่น ข้อทดสอบ เฉลย หรือแนวตอบ

สรุปได้ว่า ส่วนประกอบของการผลิตเอกสารประกอบการเรียน มีดังนี้ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนอ้างอิง ทั้ง 3 ส่วนจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้

1.3 ข้อควรพิจารณาในการผลิตเอกสารประกอบการเรียน

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 :4-5) กล่าวว่า ก่อนที่จะเขียนเอกสารประกอบการเรียน ผู้เขียนควรจะทราบถึงเทคนิคการเขียนและข้อควรพิจารณาบางประการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ควรพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายในด้านจิตวิทยา วุฒิภาวะ และวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะผู้เรียนในแต่ละระดับย่อมมีความต้องการแตกต่างกัน ทั้งในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ภาพประกอบ และขนาดตัวอักษรที่ใช้ในเอกสารประกอบการสอน

2. การกำหนดเนื้อหา

การกำหนดเนื้อหา ต้องมีความถูกต้องและเหมาะสม ความถูกต้อง ได้แก่ การมีเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนด มีความเที่ยงตรงของข้อมูลที่น่าเสนอ มีความชัดเจนทันสมัยเป็นปัจจุบัน ไม่กำกวมสับสน หรือเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง ส่วนความเหมาะสม ได้แก่ ความยากง่ายของเนื้อหาสาระ โดยพิจารณาถึงในด้านวัยวุฒิ ประสบการณ์และพื้นฐานของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การเรียบเรียงถ้อยคำ

การเรียบเรียงถ้อยคำ เป็นเทคนิคสำคัญในการนำเสนอเนื้อหา ควรคำนึงถึงรูปแบบ ควรเขียนให้สั้นกระชับรัดแต่ได้ใจความไม่มีคำขยายที่ทำให้เยิ่นเย้อโดยไม่จำเป็น

การเว้นวรรคตอน ควรฝึกให้เป็นนิสัย เพราะการเขียนโดยไม่เว้นวรรคตอนหรือเว้นวรรคตอนผิดที่ อาจจะทำให้ผิดความหมายและเกิดความเสียหายต่อผู้เรียนได้

การย่อหน้า ควรย่อหน้าเมื่อเปลี่ยนประเด็นของเนื้อหา หรือเพื่อต้องการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ

4. การใช้ภาษา

การใช้ภาษา ควรเขียนให้อ่านง่ายและเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว คำหนึ่งถึงเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายในการที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำซากและเล่นคำจนผู้เรียนสับสน

5. เทคนิคการนำเสนอ

เทคนิคในการนำเสนอ ควรจะต้องมีความน่าสนใจ ใฝ่ใจ ชวนให้ติดตาม ใครรู้ใครศึกษาต่อไป ไม่บรรจุความรู้และข้อมูลที่อัดแน่นจนเกินไป ควรมีการสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนกับผู้เรียน การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารในเชิงการพูดคุยเสมือนตัวหนังสือมีวิญญูญาณ การใช้ภาพประกอบการนำเสนอก็เป็นเทคนิคหนึ่งที่จะช่วยเร้าความสนใจ หรือเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ควรใช้ภาษาที่สอดคล้องกับเนื้อหา มีขนาดพอเหมาะ และมีความชัดเจน มีเทคนิคการใช้คำถามนำที่กระตุ้นความคิดของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบในเนื้อหา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ตนกำลังศึกษามากขึ้น การมีกิจกรรม แบบฝึกหัด แบบประเมินผล หรือแบบทดสอบล้วนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การใช้เอกสารประกอบการเรียนบรรลุจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ข้อควรพิจารณาในการผลิตเอกสารประกอบการเรียน คือ การที่เรา กำหนดเป้าหมาย กำหนดเนื้อหา การเรียบเรียงร้อยคำ การใช้ภาษาและเทคนิคการนำเสนอ จะช่วยให้การผลิตเอกสารนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4 ขั้นตอนการผลิตเอกสารประกอบการเรียน

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 :6) กล่าวว่า ขั้นตอนการผลิตเอกสารประกอบการเรียนจะเหมือนกับขั้นตอนการผลิตสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุจากการเรียนการสอนซึ่งอาจได้มาจากการสังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นขณะทำการสอน การบันทึกปัญหาระหว่างการสอน และการศึกษาและวิเคราะห์ผลการเรียน

2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์ และกิจกรรม

3. เลือกเนื้อหาที่เหมาะสมแบ่งเป็นบทเป็นตอน หรือเป็นเรื่อง เพื่อแก้ปัญหาที่พบ
 4. ศึกษารูปแบบของการเขียนเอกสารประกอบการสอน และกำหนด ส่วนประกอบภายในของเอกสารประกอบการสอน
 5. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์ เนื้อหา วิธีการ และสื่อประกอบเอกสารในแต่ละบทหรือแต่ละตอน
 6. เขียนเนื้อหาในแต่ละตอน รวมทั้งภาพประกอบ แผนภูมิ และข้อทดสอบให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
 7. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
 8. นำไปทดลองใช้ในห้องเรียน และเก็บบันทึกผลการใช้
 9. นำผลที่ได้มาใช้พิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง (อาจทดลองใช้มากกว่า 1 ครั้ง เพื่อปรับปรุงเอกสารประกอบการสอนนั้นให้สมบูรณ์ และมีคุณภาพมากที่สุด)
 10. นำไปใช้จริงเพื่อแก้ปัญหาที่พบจากข้อ 1
- จากข้อความดังกล่าว ขั้นตอนการผลิตเอกสารประกอบการเรียน พอสรุปได้ดังนี้
 ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดเอกสารประกอบการสอน ขั้นการพัฒนาและปรับปรุงและขั้นนำไปใช้
 ทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.5 แนวทางการเขียนเอกสารประกอบการเรียน

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 :7-8) กล่าวว่า การเขียนเอกสารประกอบการเรียนในแต่ละหัวข้อ จะสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้

ปกนอก ควรบอกประเภทของนวัตกรรมคือ เอกสารประกอบการสอน แล้วตามด้วยวิชา ชั้น และชื่อเรื่องตามลำดับอาจมีภาพประกอบ เพื่อเพิ่มความสนใจได้ตามความเหมาะสม

ปกใน มีเนื้อหาเช่นเดียวกับปกนอก

คำนำ ควรประกอบด้วย

- วัตถุประสงค์ในการจัดทำ
- มีส่วนประกอบกี่ตอน ก็เรื่อง อะไรบ้าง ควรเขียนสั้น ๆ เพื่อสรุปความ
- มีประโยชน์แก่ใครบ้าง
- ขอบขอบคุณผู้ให้การช่วยเหลือสนับสนุน

สารบัญ เป็นการแสดงโครงสร้างของเนื้อหาแต่ละตอนว่าอยู่หน้าใด
 คำชี้แจง เป็นการบอกกล่าวให้ผู้สอนและผู้เรียนได้เตรียมการ ก่อนการ
 นำเอกสารประกอบการสอนไปใช้ รวมทั้งเสนอแนะขั้นตอนการนำไปใช้ตามลำดับและแสดงถึง
 ความต่อเนื่องของเอกสารที่จะต้องสัมพันธ์ หรือเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนโดยทั่วไป
 ชื่อบทหรือชื่อเรื่อง ควรตั้งชื่อบท หรือชื่อเรื่อง ให้ครอบคลุมเนื้อหา
 ทั้งหมดในชุดนั้น

หัวข้อเรื่องย่อย จะเป็นชื่อหัวข้อเนื้อหาที่จะเรียนโดยเรียงลำดับก่อนหลัง
 ตามเนื้อหาที่จะสอนในเรื่องนั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้ ให้เขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สอดคล้องกับ
 เนื้อหา และกิจกรรม สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างครอบคลุม และชัดเจน

กิจกรรมหลัก จะบอกถึงกิจกรรม ที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติตามลำดับก่อน
 หลังเพื่อเป็นการวางแผนการเรียนหรือเตรียมสื่ออื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ไว้ล่วงหน้า

บทสรุป จะเป็นการสรุปเนื้อหาในลักษณะแนวคิดหลัก เพื่อประมวล
 ความรู้ความคิดของผู้เรียน ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ควรเขียนให้กะทัดรัด และครอบคลุมเนื้อหา
 ในตอนนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุปแล้วการใช้เอกสารประกอบการเรียนกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
 ได้คำนึงถึงธรรมชาติ คุณลักษณะผู้เรียน คำนึงถึงเนื้อหาที่ใช้สอน กำหนดวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด
 ชัดหลักการใช้สื่อที่หลากหลาย มีการทดลองก่อนนำไปใช้ และให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการ
 ผลิตสื่อและใช้สื่อที่ผลิตขึ้น

2. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องการ์ตูน

2.1 ความหมายของคำว่าการ์ตูน (Cartoon) และการ์ตูนเรื่อง (Comic Books)
 มีนักการศึกษาอธิบายความหมายไว้หลายแนวคิด ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตสถาน (2538 : 90) ให้ความหมายของคำว่าการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูน หมายถึง
 ภาพล้อ ภาพตลก บางทีเขียนเป็นภาพบุคคล บางทีเขียนเป็นภาพแสดงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนตั้งใจ
 ล้อเลียนจะได้รู้สึกขบขัน บางทีก็เขียนติดต่อกันเป็นเรื่องเป็นราว

สังเขต นาคไพจิตร (2530 : 5) ได้กล่าวถึงความหมายของการ์ตูนไว้ว่าคำว่า
 “การ์ตูน” ในภาษาอังกฤษมีใช้อยู่ 2 คำ คือ Cartoon และ Comics คำว่า Cartoon มีรากศัพท์มา
 จากภาษาฝรั่งเศส Corcont หมายความว่า ภาพวาดรูปอยู่ในกรอบและแสดงเหตุการณ์ได้อย่าง

เข้าใจโดยง่ายมีคำอธิบายสั้น ๆ ส่วน Comics หมายถึง ภาพชวนขันโดยมีภาพเป็นชุด ๆ มีข้อความบรรยายประกอบตามเนื้อเรื่องในเนื้อเรื่องเป็นเรื่องชวนขันเป็นส่วนใหญ่ มาปัจจุบันมีเนื้อเรื่องหลายลักษณะจะเป็นแนวใดก็ได้ เช่น อาชญากรรมสงคราม นโบาย วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ภาพชวนขันที่นำมาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เรียกว่า Comic Strips และถ้ามีการรวบรวมจัดพิมพ์เย็บเล่ม เรียกว่า Comic Book หรือ Funnies คนส่วนมากเข้าใจว่า Cartoons . Comics. Caricature เหมือนกันและรวมกันเรียกว่า Cartoon ดังนั้นไม่ว่าวาดเพื่อขบขัน ล้อเลียน เสียดสี ประชดประชัน หรือเป็นเรื่องราวต่าง ๆ จึงเรียกรวมกันทั้ง Cartoon. Comics และ Caricature ว่า Cartoon

อัลลี (แสงทอง กักคิแก้ว. 2543 : 28 ; อ้างอิงจาก Allee. 1983 : 62) ได้อธิบายว่า Cartoon มาจากภาษาลาตินว่า Charta และภาษาต่างประเทศว่า Cartoon การ์ตูน หมายถึง ภาพแสดงความคิดที่ต้องการเสียดสี ล้อเลียนชวนให้ตลกขบขัน หรือแสดงการกระทำในสถานการณ์บางอย่างของบุคคลที่น่าสนใจ

ชม ภูมิภาค (2521 : 143) กล่าวได้ว่า การ์ตูนคือภาพที่เขียนขึ้นอย่างง่าย ๆ แสดงเฉพาะลักษณะเด่นของสิ่งที่เรียนเท่านั้น เป็นภาพที่เขียนขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวซึ่งเป็นการคิดเห็นหรือทัศนะของผู้เขียนไปยังผู้ดู การ์ตูนที่เขียนได้ตรงกับจุดหมายของเรื่อง จะช่วยให้ผู้ดูเข้าใจความหมายเรื่องราวได้ดีกว่า การใช้ภาษาบอกเล่าเพียงอย่างเดียว

ศักดิ์ชัย เกียรติวนาคินทร์ (2533 : 33) กล่าวไว้ว่า การ์ตูนเป็นภาพจำลองชีวิตจริงที่แสดงออกทางด้านอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ โมโห หัวเราะ ร้องไห้ ในชีวิตจริงนั้น อารมณ์ที่แสดงออกจะมีทั้งเสียง เส้น สี ในการเขียนการ์ตูนก็เช่นเดียวกัน อารมณ์ที่แสดงออกจะปรากฏเป็นรูปเส้นลักษณะต่าง ๆ บนใบหน้า สีที่บอกลักษณะอารมณ์ (หากเป็นภาพการ์ตูนสี) เช่น หน้าแดงหน้าเขียว หน้าคล้ำ ด้านเสียงนั้น จะเป็นเสียงเงียบที่ถ่ายทอดทางตัวหนังสือให้ต้องโนมนภาพของผู้อ่าน

ณรงค์ ประภาสโนบล (2534 : 17) กล่าวถึง ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนคือ ภาพตลก ล้อเลียนสังคม หรือภาพที่เกินความจริง เป็นสิ่งที่ง่ายมาก เป็นภาพลายเส้นธรรมดา

จินดนา ไบกาชุย (ม.ป.ป. : 223) การ์ตูนก็คือ ภาพวาดง่าย ๆ ซึ่งมักไม่เหมือนภาพธรรมดาทั่วไป อาจมีรูปร่างตามลักษณะธรรมชาติ ตามรูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรงอิสระ อย่างไรก็ตามแต่ก็มีรูปร่างเกินเลย หรือลดรายละเอียดของภาพที่ไม่จำเป็นออกไปเสีย เพื่อจุดมุ่งหมายในการบรรยาย หรือการแสดงออก หรือมุ่งหวังให้เกิดความตลกขบขัน

ล้อเลียน เสียดสีการเมืองและสังคม หรืออาจใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือใช้ประกอบในการเล่าเรื่องทั้งบันเทิงคดีและสารคดี

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพที่เขียนขึ้นง่าย ๆ ซึ่งไม่เหมือนภาพธรรมชาติทั่วไป แสดงเฉพาะลักษณะเด่นของสิ่งที่เขียนเท่านั้น มีข้อความบรรยายตาม เนื้อเรื่อง และเป็นเรื่องชวนขันเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใฝ่ใจ อยากรู้ อยากเรียนมากขึ้น

2.2 ประวัติความเป็นมาของการ์ตูนในประเทศไทย

สังเขต นาคไพจิตร (2530 : 27-37) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการ์ตูนที่ประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 7 ไว้โดยสังเขป ดังนี้ วงการการ์ตูนเริ่มชบเซาเพราะความตกต่ำทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นก็คึกคักขึ้นมาอีกวาระหนึ่ง ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกมากยิ่งขึ้น บางครั้งก็ดูเถลไถลขอบเขต ดังนั้น คณะผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองคือ คณะราษฎรจึงออกกฎหมายควบคุมศิลปินเขียนภาพการ์ตูนที่มีชื่อเสียงของไทยอยู่หลายคน คือ

1. สวัสดิ์ จุฑารพ ได้วาดภาพการ์ตูนที่วาดส่วนใหญ่เกี่ยวกับวรรณคดีไทย แล้วก็ได้อัดแปลงบทเจรจาใหม่ เช่นเรื่องกาگی สังข์ทอง พระอภัยมณี
2. จำนง รอดศิริ นักเขียนการ์ตูนสมัยเดียวกับ สวัสดิ์ จุฑารพ ได้เขียนภาพการ์ตูนเรื่องพระยาน้อยชมตลาด ระเด่นลันได เป็นต้น
3. เหม เวชกร จิตรกรผู้ล่วงลับไปแล้วได้เขียนการ์ตูนชุด ศรีธนญชัยลงในหนังสือพิมพ์รายวัน และวาดภาพประกอบวรรณคดีหลายเรื่อง
4. ประยูร จรรยาวงศ์ ยอดนักเขียนการ์ตูนของไทยที่โด่งดังทั้งในอดีตและปัจจุบันมีผลงานมากมาย ทั้งการ์ตูนล้อเลียนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ
5. ชัย ราชวัตร หรือสมชาย กตัญญูदानนท์ ผู้เขียนการ์ตูน “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นการล้อเลียนการเมืองในปัจจุบัน
6. แอ๊ด เกลินิวส์ ผู้เขียนการ์ตูนลงในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ในชุดการ์ตูนล้อเลียนนักการเมือง “ปลัดเกลี้ยงคนเก่ง” แนวเดียวกับ ชัย ราชวัตร
7. พิมล กาศสิทธิ์ หรือตุ๊กตา เขียนการ์ตูนลงในหนังสือ “ตุ๊กตา” เป็นการ์ตูนสำหรับเด็กโดยเฉพาะ แต่ก็อ่านได้ทุกเพศทุกวัย

จินตนา ไบกาซูยี (ม.ป.ป. : 232 – 236) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการ์ตูนเอาไว้ว่าเมื่อพูดถึงสถานการณ์ของการ์ตูนในฐานะของศิลปะลายเส้น (Graphic Art) ประเทศไทย

ได้ถือว่ามีภาพการ์ตูนมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีขรรค์อินโข่งเป็นจิตรกรเอก ที่มีฝีมือยอดเยี่ยมคนหนึ่ง ในสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 ท่านได้เขียนภาพฝาผนังต่าง ๆ ด้วยการใช้ภาพที่เหมือนจริง (Realistic) ซึ่งผิดจากภาพโบราณที่เป็นแบบอุดมคติ (Idealistic) ภาพวาดของขรรค์อินโข่งได้สอดแทรกอารมณ์ขันและล้อเลียน ผู้คนที่ประพฤติน่าเกลียด ร้ายกาจ บังหลวง ตีพิมพ์ลงในนิตยสาร “คูสีตมิตร” นักวาดการ์ตูนที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น คือ เปล่ง ไตรปิ่น ได้รับอิทธิพลจากการวาดภาพจากต่างประเทศการ์ตูนของเขาจึงเป็นภาพที่ล้อเลียนการเมืองในยุคนั้น ปัจจุบันนักเขียนการ์ตูนที่มีชื่อเสียงอยู่มากมาย เช่น แอ๊ด เกลินนิวิส ชัย ราชวัตร พ.บางพลี จุ่มจิม วัฒนา แมวเหมียวน้อย ดาวพระศุกร์ เป็นต้น

จากประวัติความเป็นมาของการ์ตูนในประเทศไทยดังกล่าว สรุปได้ว่า ประเทศไทยได้ถือว่ามีการ์ตูนตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 จนกระทั่งรัชกาลที่ 7 วงการการ์ตูนเริ่มชบเซาเพราะความคดค่าทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นก็ถือกำเนิดขึ้นมาอีกจนถึงปัจจุบัน

2.3 ลักษณะหนังสือการ์ตูนที่เหมาะสมกับเด็ก

ศักดิ์ชัย เกียรติจินดา (2533 : 14) ได้กล่าวว่าการ์ตูนนอกจากจะให้ด้านความรู้และความบันเทิงแล้ว ควรมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมการค้นคว้าและความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อปลูกฝังให้เด็กทดลองค้นคว้าหาเหตุผลผลที่จะได้มาซึ่งความเป็นจริงมิใช่ฝากชีวิตไว้กับโชคชะตา
2. ควรหลีกเลี่ยงเรื่องราวที่เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ วิญญาณ โชคลาง อันหาเหตุผลพิสูจน์ความจริงมิได้
3. เนื้อหากาการ์ตูนควรมีลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ตัวเอกของเรื่องมีชีวิตที่ต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในตอนท้ายเรื่อง ซึ่งเนื้อหาในลักษณะนี้จะกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิด สร้างสรรค์และกำลังที่จะต่อสู้และแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองได้
4. มีเนื้อหาที่วางไว้ซึ่งคุณธรรม การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะนี้ไม่ควรจะใช้วิธีสอนโดยตรงเพราะจะให้น่าเบื่อ แต่ควรแทรกไว้ในพฤติกรรมของตัวละครต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวเอกหรือตัวร้าย โดยเฉพาะถ้าแทรกอยู่ในตัวผู้เขียนให้เห็นภาพคุณธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผลของคุณธรรมความดีนี้ จะส่งเสริมให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ผู้อ่านจะรู้ถึงคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง หากได้ทำความดีนั้น ๆ ขึ้นบ้าง
5. ส่งเสริมให้เป็นคนมีเมตตา ปราณี รักธรรมชาติ เคารพสิทธิหน้าที่ของแต่ละคน

6. นำเสนอเรื่องเป็นจริงไม่ใช่ความฝัน

สรุปได้ว่า ลักษณะของการ์ตูนที่มีความเหมาะสมกับเด็กนั้น จะต้องเป็นภาพที่เขียนขึ้นอย่างง่าย ๆ มีส่วนที่เป็นลักษณะเด่นของตัวละครที่แสดงให้เห็นบุคลิก อารมณ์ สีหน้า ท่าทาง ความหมายตรงกับความสนใจของเด็ก มีความชัดเจนไม่มีรายละเอียดมากนัก ให้ความรู้สาระบันเทิงไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อพฤติกรรมของเด็ก คำเนื่งถึงจิตวิทยาในการเรียนรู้และที่สำคัญจะต้องเป็นการ์ตูนสร้างสรรค์ด้านคุณธรรมด้วย

2.4 หลักเกณฑ์การผลิตหนังสือการ์ตูนประกอบการสอน

ในการผลิตหนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนการสอน ควรพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะของสื่อการ์ตูนและรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนมัธยมศึกษา โดยอาศัยหลักการหรือแนวคิดดังต่อไปนี้

สันทัด ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2525 : 14) กล่าวถึง ลักษณะการ์ตูนที่เหมาะสม สำหรับประกอบการสอนควรมีลักษณะดังนี้

1. เหมาะสมกับระดับของนักเรียน
2. มีลักษณะง่าย ๆ สามารถเข้าใจง่าย
3. สัญลักษณ์ต้องชัดเจนเข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน

สมนึก ลิมทอง และชาติรี อาบูวัฒน์ (อ้างอิงมาจาก จีระวัฒน์ ชิริเวทย์ 2542 : 25) ได้เสนอหลักการเลือกการ์ตูนสำหรับนักเรียนไว้ดังนี้

1. ภาพที่เขียนในการ์ตูนนั้นจะต้องส่งเสริมความรู้ ศีลธรรมจรรยาของนักเรียนใกล้เคียงความเป็นจริง การ์ตูนที่ก่อให้เกิดความเพ้อฝันไม่ควรให้นักเรียนอ่าน เพราะจะทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ต่อสู้อุปสรรค เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น
2. ลักษณะของตัวการ์ตูนจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของก็ตาม จะต้อง มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริง
3. การ์ตูนที่ตัวละครพูดหรือสนทนา ควรจะพิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ที่สวยงามน่าอ่าน
4. การ์ตูนที่เขียนในลักษณะลายเส้น จะต้องเป็นภาพเส้นที่คมชัด ไม่มีลักษณะเลอะเลือน
5. จะต้องเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ไม่ส่อเจตนาหาขบโลน
6. ภาษาที่ใช้บรรยายหรือสนทนา จะต้องเป็นภาษาที่เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เป็นภาษาวิบัติ

สรุปได้ว่า การเลือกการ์ตูนมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนอย่างมีคุณค่า จำเป็นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ในการเลือกหลาย ๆ ด้าน เช่น เนื้อหา การดำเนินเรื่อง ภาพ ภาษาที่ใช้ตัวละครต่าง ๆ ตลอดจนคำนึงถึงศีลธรรม ภัยและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย

2.5 ประโยชน์ของการ์ตูนในการเรียนการสอน

จินตนา ไบกาซูยี (2534 : 248 – 250) กล่าวว่าการใช้ภาพการ์ตูนในการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ภาพการ์ตูนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ธรรมชาติวิทยา สุขศึกษา พละนาฏย ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

1. ครูและนักเรียนสะสมภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร การ์ตูนเก่า ๆ ที่ต้องการจะคิดโดยตัดภาพการ์ตูนนั้นมาผนึกกับกระดาษแข็งขนาด 8×11 นิ้ว แล้วคัดเลือกภาพการ์ตูนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาแบ่งเป็นหมวดหมู่แล้วเย็บเป็นเล่ม สามารถใช้เป็นอุปกรณ์การสอนได้

2. ครูมอบหมายให้นักเรียนเก็บสะสมภาพการ์ตูน จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร แล้วทำเป็นสมุดเก็บสะสมภาพ

3. ครูส่งเสริมให้นักเรียนวาดการ์ตูนจากจินตนาการของเด็กเอง แต่ละภาพมีชื่อเรื่องประกอบ การวาดภาพนั้นตอนแรกจะเริ่มต้นวาดไม่ดีนักไม่ถูกต้องและอาจจะไม่ตรงกับความคิดแต่ไม่ควรกังวลมาก ฝึกให้เด็กวาดหลาย ๆ ครั้ง เด็กจะเกิดทักษะวาดภาพเอง จนสามารถถ่ายทอดจินตนาการของตนเอง การกระทำเช่นนี้จะทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน มีความสุข ความพอใจ และความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

4. ครูวาดภาพการ์ตูนลงในกระดานดำ หรือกระดาษแข็ง เพื่อให้เป็นอุปกรณ์ในการสอน (ครูสามารถฝึกวาดภาพการ์ตูนนี้ได้ไม่ยากนัก จากหนังสือฝึกหัดการเขียนลายเส้นการ์ตูนที่วางจำหน่ายราคาไม่แพงในตลาดหนังสือสำหรับเด็กในเมืองไทย) ลายเส้นการ์ตูนง่าย ๆ มีส่วนทำให้เกิดความสนใจและเข้าใจในบทเรียนได้ยิ่งขึ้น

การใช้หนังสือภาพประกอบการ์ตูนในการเรียนการสอน หนังสือภาพการ์ตูนสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

1. ใช้เป็นหนังสือประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน หนังสือภาพการ์ตูนมีเนื้อหาเน้นบันเทิงคดี โดยแทรกคติเตือนใจนั้นมีส่วนเร้าความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กอย่างมาก เพื่อเด็กเกิดความสนใจอยากอ่านก็เกิดทักษะในการอ่านเกิดความชำนาญในการอ่านทักษะความเข้าใจในการอ่านในใจและอ่านเก็บใจความสำคัญรวมทั้ง

การอ่านอย่างพินิจพิจารณาได้รับการกระตุ้นจนเกิดความชำนาญกลายเป็น “อ่านเก่ง” และเมื่ออ่านเก่ง อ่านคล่อง ก็เกิดนิสัยรักการอ่านกลายเป็น “นักอ่าน” ต่อไป

การใช้ภาพการ์ตูนในฐานะเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์นี้ครูสามารถใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. อ่านหนังสือให้เด็กฟังเพื่อฝึกทักษะการฟัง และการพูดเกี่ยวกับเรื่องเมื่อหลังจากฟังเรื่องแล้ว โดยครูตั้งคำถามและให้คำตอบ
2. ให้เด็กอ่านตามลำพัง เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการอ่านในใจและฝึกทักษะการอ่านเก็บใจความสำคัญให้สรุปเรื่องให้ฟังหรือให้บอกสิ่งที่ได้จากการอ่าน หรือสิ่งที่ชอบและไม่ชอบจากเรื่อง
3. นักเรียนอ่านในใจแล้วเล่าเรื่องให้กันฟัง
4. ให้นักเรียนอ่านให้เพื่อฟังแล้วช่วยกันเล่าเรื่องจนจบ
5. ให้นักเรียนอ่านในใจแล้วให้เขียนย่อเรื่องหรือเขียนสิ่งที่ได้จากการอ่านหรือบอกเหตุผลสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบจากการอ่านหรือให้แต่งเรื่องจากเรื่องที่อ่าน เป็นการฝึกทักษะการเขียนกับเด็ก
6. ให้เขียนคำยากลงในสมุดศัพท์ประจำชั้น
7. ให้แต่งเรื่องที่อ่านเป็นบทละครมีคำพูดโต้ตอบเพื่อเล่นละครหรือเล่นเชิดหุ่นนิ้วมือ หรือหุ่นมือ เป็นการฝึกทักษะการเขียน การพูดและการแสดงออก
8. จัดแข่งขันการอ่านหนังสือ “ยอดนักอ่าน” ประจำสัปดาห์ ประจำเดือน โดยดูว่าผู้ใดอ่านมากที่สุดในเวลาที่กำหนด มอบรางวัลให้ กิจกรรมนี้มุ่งหวังให้เด็กได้รับการอ่านและสร้างนิสัยรักการอ่านให้รู้จักการอ่าน

2. ใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือประกอบการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ ดังได้กล่าวไว้ในระยะหลัง ๆ นี้หนังสือภาพการ์ตูนนั้นได้รับการเลื่อนสถานะจากหนังสือเพื่อความบันเทิงมาสู่การเป็นหนังสือที่เป็นสื่อให้ความรู้โดยตรงนั่นคือ หนังสือการ์ตูนสามารถให้ความรู้วิชาต่างๆ อาทิเช่น ในวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ชีววิทยา สุขศึกษา วัฒนธรรมประเพณี วรรณคดี เป็นต้น วิชาเหล่านี้สามารถจะนำเนื้อหาซึ่งจัดเป็นหน่วยย่อยๆ มาจัดเป็นภาพการ์ตูนประกอบการบรรยายด้วยคำพูดก็ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินจนอ่านเพราะมีภาพประกอบคำบรรยายทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและขณะอ่านยังมีความเพลิดเพลินไปกับภาพด้วย

การที่นักเรียนได้มีโอกาสอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่มประกอบการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ นั้นมีส่วนสร้างทัศนคติและความคิดให้กว้าง เพราะเนื้อหาและการเสนอเนื้อหาของหนังสือแต่ละเล่มจะแตกต่างกันไปบ้าง หรือเหมือนกันบ้าง แต่บางครั้งการตีความแตกต่างกันไป ผู้อ่านจะเกิดความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ไม่เชื่อถือหรือยึดเพียงเล่มใดเล่มหนึ่ง หรือบางครั้งอาจเกิดปัญหาซึ่งจะต้องคิด และค้นคว้าคำตอบที่เหมาะสมต่อไป การเกิดกระบวนการเช่นนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาความคิดของผู้เรียนมาก

การใช้หนังสือการ์ตูนในฐานะเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น ครูสามารถใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนอ่านและศึกษาก่อนเริ่มเรียนในห้องเรียน แล้วนำมาใช้เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน ในรูปแบบของการอภิปราย ชักถาม ให้ดูภาพ หรือการตั้งปัญหา
 2. ให้นักเรียนไปอ่านเพิ่มเติม หลังจากการเรียนในหน่วยวิชานั้น ๆ ในห้องเรียนแล้วนำมาอภิปราย ชักถามในชั่วโมงต่อไป
 3. ให้นักเรียนไปอ่านค้นคว้า โดยจัดรายชื่อหนังสือที่ต้องใช้ในการค้นคว้า ทำรายงานให้นักเรียนนำไปอ่าน
 4. จัดนิทรรศการหนังสือในหมวดวิชาต่าง ๆ เป็นประจำและหมุนเวียนไปตามระยะเวลาที่เหมาะสม มีการเสนอแนะนำหนังสือเป็นครั้งคราวในรูปแบบต่าง ๆ โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมเหล่านี้ เช่น ให้นักเรียนชั้นโตเป็นผู้แนะนำหนังสือที่ใช้ในวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนชั้นเล็ก พยายามหาโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเห็นหนังสือและได้ใช้หนังสือเหล่านี้
3. ใช้เป็นหนังสือเรียนในการเรียนแต่ละวิชา

ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นักเรียนจะต้องเรียนหนังสือที่ผลิตขึ้นเอง และหรือได้รับรองจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นในขณะนี้จึงมีความเป็นไปได้ที่จะใช้หนังสือการ์ตูนตลอดทั้งเล่มเป็นหนังสือเรียนประจำวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นจะปฏิเสธโดยเด็ดขาดว่านักเรียนไม่สามารถใช้หนังสือการ์ตูนเป็นหนังสือเรียนก็ไม่ได้ อย่างร้อยเปอร์เซ็นต์

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดทำและพัฒนารูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับงานที่จะศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะทำงานพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนภาพการ์ตูน สนองต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้

กนก ชวลักษณ์ (2542 : 15) ได้กล่าวถึงการดูกับการเรียนการสอนว่า เด็กมีความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูน ทำให้เกิดแนวคิดในการนำเอาหนังสือการ์ตูนมาทดสอบใช้ในการเรียนการสอนกันเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น

ครูในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างก็ทดลองนำมาใช้ประกอบการสอนในวิชาต่าง ๆ เช่นวิชาภาษาต่างประเทศ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา เป็นต้น ปรากฏว่าได้ผลดีช่วยให้นักเรียนสนใจเนื้อหาวิชามากขึ้นและทำให้การสอนดีขึ้น นักการศึกษาได้ศึกษาและวิจัยการใช้การ์ตูนในการเรียนการสอน อาทิเช่น คินเดอร์ (Kinder) ได้สำรวจการใช้การ์ตูนประกอบการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาจำนวน 300 คน ปรากฏผลดังนี้

1. ครูทุกคนมีความพอใจในประโยชน์ของการ์ตูน นักเรียนร้อยละ 97 ชอบเรียนกับครูที่ใช้การ์ตูนประกอบการสอน
2. การ์ตูนมีประโยชน์มากที่สุด สำหรับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์และวิชาภาษา
3. ประโยชน์ของการ์ตูน อยู่ที่การใช้เป็นภาพประกอบการดึงดูดความสนใจ การจูงใจ การให้ความชัดเจน และเน้นให้เกิดอารมณ์ขัน
4. ครูและนักเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า พอใจหนังสือแบบเรียนที่มีการ์ตูนเป็นภาพประกอบ โดยเฉพาะการให้อ่าน การ์ตูนเรื่อง

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการ์ตูนในการเรียนการสอนนั้นมีประโยชน์ต่อการสอนคือ ใช้เป็นหนังสือประสบการณ์ หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือประกอบการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ และใช้เป็นหนังสือเรียนในการเรียนแต่ละวิชา ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจ เ้าใจ และมีความกระตือรือร้นในการอยากเรียนรู้มากขึ้น

3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3.1 คำที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545 : ก. 2- 42) มีการใช้คำหลายคำที่แตกต่าง ไปจากหลักสูตรฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533 ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับคำที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสื่อความหมายได้ชัดเจน ดังนั้น ก่อนที่ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยีจะศึกษา รายละเอียดของเอกสารเล่มนี้ในตอนต่อไป จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐานก่อนดังนี้

3.1.1 ช่วงชั้น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่จัดต่อเนื่อง 12 ปี ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

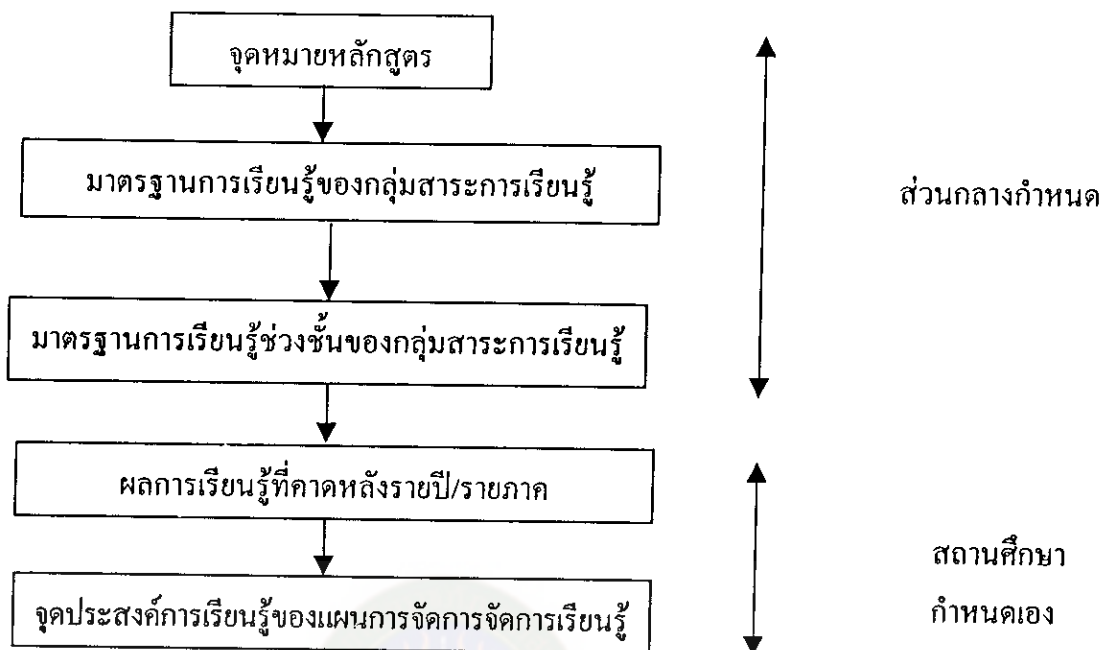
ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

3.1.2 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการกำหนดมาตรฐานไว้หลายระดับ และแต่ละระดับจะมีการใช้คำที่แตกต่างกัน ดังนี้

- 1) จุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนกลางกำหนดให้
- 2) มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนกลางกำหนดให้
- 3) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนกลางกำหนดให้
- 4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค สถานศึกษากำหนดเอง
- 5) จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษากำหนดเอง ดังภาพประกอบที่ 2 แสดงลำดับมาตรฐานการเรียนรู้

ภาพประกอบที่ 2 แผนภูมิแสดงลำดับมาตรฐานการเรียนรู้

รายละเอียดของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1. จุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วนทั้งในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นคุณภาพของผลการเรียนรู้อันพึงประสงค์ ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระครบ 12 ปี สำหรับเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพภายใน
3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นคุณภาพของผลการเรียนรู้อันพึงประสงค์ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระทุกช่วงชั้น ของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระ สำหรับแนวทางในการประกันคุณภาพภายในและเป็นหลักในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี / รายภาค เป็นคุณภาพของผลการเรียนรู้อันพึงประสงค์ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ รายวิชา (รายปี/รายภาค)

สำหรับเป็นแนวทางในการตรวจสอบพัฒนาการเรียนรู้ในด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ
คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม

5. จุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นคุณภาพของผลการเรียนรู้
ที่พึงประสงค์ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้
ในรายวิชา (รายปี / รายภาค) นั้น ๆ กรมวิชาการ (2544 :1-4)

3.1.3 สารการเรียนรู้

1) สารการเรียนรู้ มีการกำหนดสารการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ดังนี้

1.1) ภาษาไทย (การอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด การดู
หลักการใช้ภาษา วรรณกรรม)

1.2) คณิตศาสตร์ (จำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต
พีชคณิต การวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ทักษะ / กระบวนการทาง
คณิตศาสตร์

1.3) วิทยาศาสตร์ (สิ่งที่มีชีวิตและกระบวนการดำรงชีวิต ชีวิต
และสิ่งแวดล้อม สารและสมบัติของสาร แรงและการเคลื่อนที่ พลังงาน กระบวนการเปลี่ยนแปลง
ของโลก ดาราศาสตร์และอวกาศ ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

1.4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์)

1.5) สุขศึกษาและพลานามัย (การเจริญเติบโตและพัฒนาการ
ของมนุษย์ชีวิตและครอบครัว การเคลื่อนไหวการออกกำลังกาย กีฬาไทยและกีฬาสากล
การสร้างเสริมสุขภาพกีฬาไทยและกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค)

1.6) ศิลปะ (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์)

1.7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี (การดำเนินชีวิตและครอบครัว
การอาชีพ เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ)

1.8) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม
ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก)

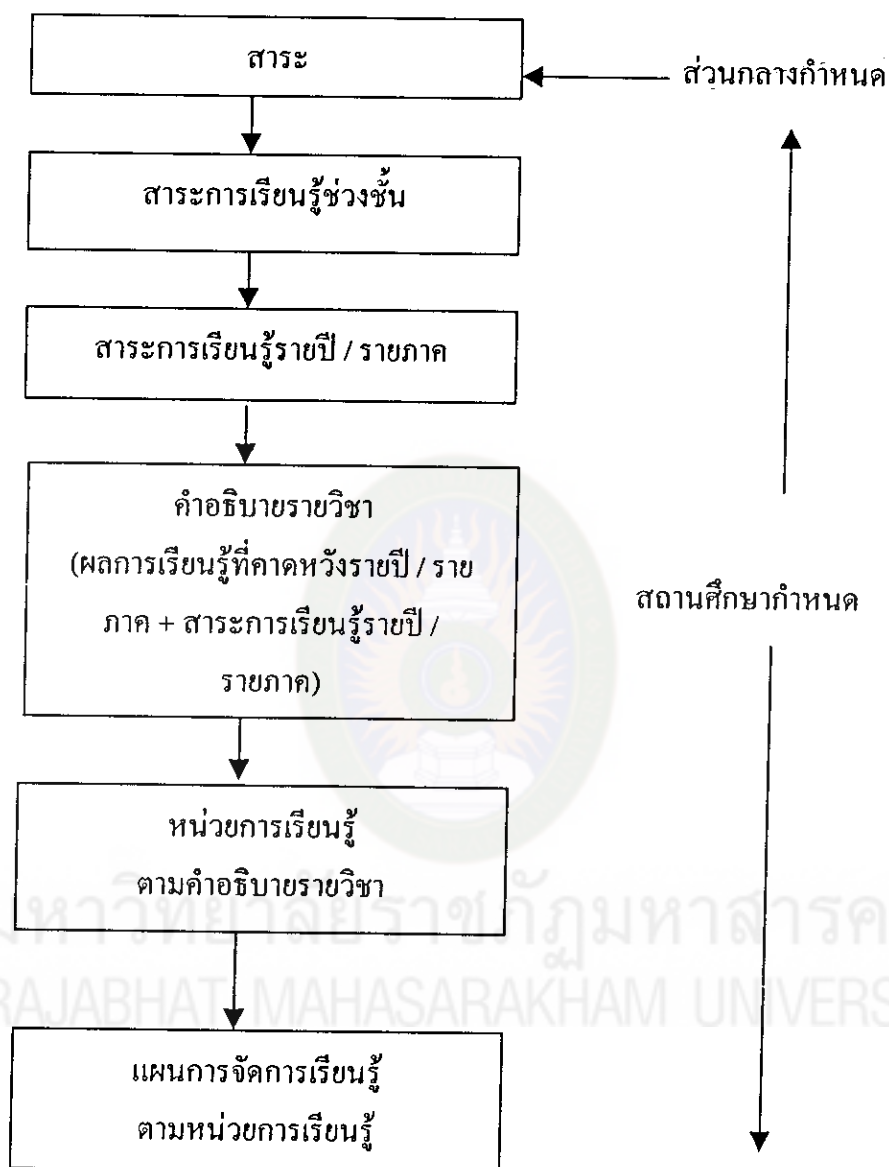
สารการเรียนรู้ที่ 1-4 ถือเป็นหลักในการสร้างพื้นฐานการคิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา
สารการเรียนรู้ที่ 5-8 เป็นการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์และศักยภาพพื้นฐานในการคิดและ

การทำงาน ผ่องศรี สมษา (2545 : 14) การจัดสาระการเรียนรู้ของทุกช่วงชั้นจะนำเอากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และสาระการเรียนรู้เพิ่ม สาระการเรียนรู้พื้นฐาน หมายถึง สาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำหรับผู้เรียนทุกคน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นคนดี การดำรงชีวิตตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งจัดไว้อย่างต่อเนื่อง ตลอด 12 ปี โดยมีสัดส่วนแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงชั้น

สาระการเรียนรู้พื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีส่วนที่กำหนดจากส่วนกลางคือ

1. สาระ จากสาระที่ส่วนกลางกำหนดให้ดังกล่าว สถานศึกษาต้องนำมาจัดทำ รายละเอียดต่อตามลำดับ ดังนี้
2. สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น
3. สาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
4. คำอธิบายรายวิชา
5. หน่วยการเรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชา
6. แผนการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้

ดั่งภาพประกอบที่ 3 แผนภูมิแสดงลำดับสาระการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 3 แผนภูมิแสดงลำดับสาระการเรียนรู้

2) สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม หมายถึง สาระการเรียนรู้และกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางวิชาการ วิชาชีพ หรือเฉพาะทาง สำหรับการศึกษาต่อ

หรือการประกอบอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สาระการเรียนรู้เพิ่ม
ทั้ง 8 กลุ่มสาระเรียนรู้ สถานศึกษากำหนดเองทั้งหมด คือ

- 2.1) สาระ
- 2.2) สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น
- 2.3) สาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
- 2.4) คำอธิบายรายวิชา
- 2.5) หน่วยการเรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชา
- 2.6) แผนการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้

การกำหนดสาระการเรียนรู้ของทั้ง 8 กลุ่มสาระ ทั้งที่เป็นสาระการเรียนรู้ พื้นฐาน
และสาระการเรียนรู้เพิ่ม สำหรับแต่ละช่วงชั้นและรายปี / รายภาคจะครอบคลุมทั้งด้าน
ความรู้ ด้านทักษะ / กระบวนการและด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมทั้งในระดับ
ท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล

3.1.4 สาระ (strad) คือ แก่นสารความรู้ของแต่ละศาสตร์แต่ละกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ เช่น คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 6 สาระ คือ จำนวนและการดำเนินการ การวัด
เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ทักษะ / กระบวนการทางคณิตศาสตร์
ซึ่งความหมายว่า ศาสตร์ที่เรียกว่า “คณิตศาสตร์” จะศึกษา 6 เรื่อง คือ จำนวนและการดำเนินการ
การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ทักษะ / กระบวนการ
ทางคณิตศาสตร์ จะขาดเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ได้ เพราะทั้ง 6 เรื่องนี้ เป็นแก่นสารของความรู้
ในศาสตร์ของคณิตศาสตร์สาระความรู้ ทั้ง 6 เรื่อง จึงเป็นสาระหลักของศาสตร์ด้านคณิตศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีสาระความรู้ที่เป็นแก่นสาร
ความรู้ของกลุ่มอยู่ 5 สาระ คือ การดำรงชีวิต และครอบครัว การอาชีพ การออกแบบ
และเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ จะขาดเรื่องใด
เรื่องหนึ่งไม่ได้ สาระความรู้ของทั้ง 5 เรื่อง จึงเป็นสาระหลักของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน
อาชีพและเทคโนโลยี

3.1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการสอนที่ผู้สอนคุ้นเคยกัน
มาแต่เดิมนั้นเองแผนการเรียนรู้ที่ดี ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำแนะนำและการดูแล
ของผู้สอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ปฏิบัติให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือกระทำสำเร็จด้วยตนเอง
เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง ในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง

ส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพสถานศึกษาและชุมชน สถานศึกษาสามารถกำหนดแบบฟอร์มหรือรูปแบบเองได้สถานศึกษามีอิสระในการเลือกและกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ ควรประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลผู้เรียน แหล่งการเรียนรู้ ส่วนประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

3.1.6 โครงสร้างการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นหลักสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ประกอบด้วย

- 1) ความหมายของงาน
- 2) ความสำคัญและประโยชน์ของงาน
- 3) มีทฤษฎีสันับสนุนหลักการของงาน
- 4) วิธีการและขั้นตอนของการทำงาน
- 5) กระบวนการทำงาน การจัดการเทคโนโลยี เทคโนโลยี

สารสนเทศมาใช้ในการประกอบอาชีพ

6) การนำเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ๆ

7) คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการทำงานและการประกอบอาชีพ (กรมวิชาการ. 2544 : 4-7)

3.2 หลักสูตรโรงเรียนบ้านหัวหมู พุทธศักราช 2545

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหัวหมู พุทธศักราช 2545 ดังนี้
หลักการ

เพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหัวหมูสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166/2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ลงวันที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

วิสัยทัศน์

“จัดการศึกษาพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนรอบด้าน
ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณธรรม

จริยธรรม มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน การค้นคว้า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะในการสร้างความคิด สร้างปัญญาทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร คุณแลสุขภาพของตนเอง ใช้กีฬา ดนตรี ศิลป วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน พัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตามมาตรฐานวิชาชีพ เน้นนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร และชุมชนอย่างกลมกลืนมิตร นำแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ ทรัพยากร ชุมชน มาใช้ในการจัดการศึกษา และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนที่ดี มีคุณธรรม ขยันมุ่งมั่น และเก่ง ได้รับการสนับสนุนการศึกษาตามศักยภาพ”

ภารกิจ

1. จัดการเรียนรู้ให้พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. จัดกิจกรรมที่ผู้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของพุทธศาสนา
3. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน การค้นคว้า มีความคิดสร้างสรรค์
4. เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ทักษะการดำเนินชีวิตมาใช้ในการพัฒนานักเรียน
5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพอนามัย และกิจกรรมเสริมสร้างคุณค่าด้านกีฬา ดนตรีและศิลปะทั้งในและนอกสถานศึกษา
6. สร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
7. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสู่ความก้าวหน้า และสามารถพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพอย่างครุมืออาชีพ
8. เน้นให้นำการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
9. พัฒนาระบบสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหารการศึกษา

10. เสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร และชุมชน อย่างกัลยาณมิตรให้เกิดความร่วมมืออย่างสมานฉันท์ในการพัฒนาการศึกษา

11. นำแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ วิทยากรชุมชน และ ทรัพยากรชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา

12. จัดบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งบุคลากร ภายในและชุมชน เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการศึกษาร่วมกัน

13. จัดหาทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนนักเรียนที่ดี มีคุณธรรม ขยันมุ่งมั่น รู้จักช่วยงานของโรงเรียนและสังคม ได้รับทุนการศึกษาตามศักยภาพ

เป้าหมาย

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียนและ การค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญ ก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมผู้ผลิตมากกว่า ผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์สร้างสิ่งที่ตั้งงามให้สังคม

10. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสู่ความก้าวหน้า และพัฒนากระบวนการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

11. นำการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
12. พัฒนาระบบสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการศึกษา
13. เสริมสร้างความสัมพันธ์อย่างสมานฉันท์ทั้งในและนอกองค์กร
14. นำแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ วิทยากรชุมชน และทรัพยากรชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา
15. บริการการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทั้งในและนอกองค์กร เพื่อให้ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
16. สนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และขยันช่วยงานของโรงเรียนตามศักยภาพ

โครงสร้าง

เพื่อการจัดการศึกษาเป็นไปตามวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรไว้ 3 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน

ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

2. สาระการเรียนรู้

2.1 สาระภาษาไทย

2.2 สาระคณิตศาสตร์

2.3 สาระวิทยาศาสตร์

2.4 สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สาระสุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 สาระศิลปะ

2.7 สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 สารภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด เป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด การทำงานอย่างสร้างสรรค์ สำหรับสิ่งแวดล้อม ศึกษาให้บูรณาการเนื้อหา ในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ตามศักยภาพ โดยเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญคือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะ สนองนโยบายการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของ การทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบวิธี ที่เหมาะสม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนา ศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุง การทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และ ผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นต้น

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแต่ละช่วงชั้นที่โรงเรียน กำหนดขึ้น เป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ที่จะต้องปฏิบัติให้ได้ทุกรายการ เพื่อความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกช่วงชั้น ดังนี้

- 4.1 ความรับผิดชอบ
- 4.2 ความรับผิดชอบเวร
- 4.3 ความสามัคคี
- 4.4 การเสียดสละ
- 4.5 ความขยันเอาใจใส่ต่อหน้าที่
- 4.6 การรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน
- 4.7 ความมีสัมมาคารวะ
- 4.8 มารยาทในแถวและห้องประชุม
- 4.9 ความซื่อสัตย์
- 4.10 การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
- 4.11 มีระเบียบวินัย

5. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

5.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจบการศึกษาของแต่ละช่วงชั้น

5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดโดยเฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

4. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหัวหมู

กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียน

ประมาณปีละ 1,000 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียน

ประมาณปีละ 1,000 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียน

ประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหัวหมู ได้แสดงภาพรวม
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหัวหมู

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สัดส่วนเวลาเรียน (ชั่วโมง/ปี)								
	ประถมศึกษา						มัธยมศึกษา		
	ช่วงชั้นที่ 1			ช่วงชั้นที่ 2			ช่วงชั้นที่ 3		
	ป. 1-3			ป. 4-6			ม. 1-3		
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3
1. ภาษาไทย	320	320	280	240	160	160	160	160	160
2. คณิตศาสตร์	160	160	200	160	200	200	150	150	150
3. วิทยาศาสตร์	80	80	80	120	120	120	160	160	160
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120	120	120
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	120	120	120
6. ศิลปะ	120	120	80	80	80	80	120	120	120
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	80	80	80	80	120	120	120
8. ภาษาอังกฤษ	40	40	40	40	80	80	120	120	120
9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	40	40	40	80	80	80	80	80	80
10. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	ไม่มี			40	40	40	80	80	80
รวมทั้งสิ้น	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,200	1,200	1,200
เวลาเรียน/สัปดาห์	25 ชั่วโมง			25 ชั่วโมง			25 ชั่วโมง		

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้น อย่างหลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้หรือรายวิชานั้น ๆ ด้วย สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้น ให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงชั้นการศึกษาภาคบังคับคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดทำเป็นหลักสูตรรายปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียนในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และรายวิชาที่สถานศึกษา จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียน เป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นนี้เป็นช่วงชั้นแรกของการศึกษา พื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนสาระการเรียนรู้ กลุ่มอื่น ๆ ได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่าน การเขียน และทักษะ คณิตศาสตร์ การฝึกทักษะด้านการอ่าน การเขียน และคิดคำนวณจึงควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียน เป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนประมาณวันละ 4-5 ชั่วโมง การจัดการเรียนในกลุ่มสาระภาษาไทย และสาระคณิตศาสตร์ อาจใช้เวลาลดลงเหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์มากขึ้น สำหรับการเรียนในแต่ละสัปดาห์โดยให้เวลากับกลุ่ม วิทยาศาสตร์มากขึ้น สำหรับการเรียนสาระภาษาไทยและคณิตศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลง ยังคงต้องฝึกฝน ทบทวนอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีโอกาสพอ ให้เด็กมีโอกาสนเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงาน ต่าง ๆ โดยต้องจัดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณวันละ 5-6 ชั่วโมง การกำหนดเวลาเรียนสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ควรจัดให้สัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มสาระภาษาไทย สาระคณิตศาสตร์ และสาระวิทยาศาสตร์ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับผู้เรียน ที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อ และจัดรายวิชาชีพหรือ โครงการงานอาชีพ สำหรับผู้เรียนที่มี ความสามารถจะออกไปสู่โลกอาชีพ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหัวหมู ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำสาระมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยเพิ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 ช่วงชั้นที่ 1

กลุ่มสาระ	ชั้น		
	ชั้น ป.1	ชั้น ป.2	ชั้น ป.3
ภาษาไทย	7	7	7
คณิตศาสตร์	5	5	5
วิทยาศาสตร์	2	2	2
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	2	2	2
ศิลปะ	2	2	2
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	2	2
ภาษาต่างประเทศ	2	2	2
พัฒนาผู้เรียน	2	2	2
- ลูกเสือ	1	1	1
- ชุมนุม	1	1	1
รวม	26	26	26

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 ช่วงชั้นที่ 2

กลุ่มสาระ	ชั้น		
	ชั้น ป.4	ชั้น ป.5	ชั้น ป.6
ภาษาไทย	4	4	4
คณิตศาสตร์	4	4	4
วิทยาศาสตร์	3	3	3
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	4	4	4
สุขศึกษาและพลศึกษา	2	2	2
ศิลปะ	2	2	2
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	2	2
ภาษาต่างประเทศ	3	3	3
สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	2	2	2
- ลูกเสือ	1	1	1
- ชุมนวม	1	1	1
รวม	28	28	28

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 ช่วงชั้นที่ 3

กลุ่มสาระ	ชั้น		
	ชั้น ม.1	ชั้น ม.2	ชั้น ม.3
ภาษาไทย	4	4	4
คณิตศาสตร์	4	4	4
วิทยาศาสตร์	3	3	3
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	4	4	4
สุขศึกษาและพลศึกษา	2	2	2
ศิลปะ	2	2	2
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	2	2
ภาษาต่างประเทศ	3	3	3
สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	2	2	2
พัฒนาผู้เรียน	1	1	1
- ลูกเสือ	1	1	1
- ชุมนวม	1	1	1
รวม	29	29	29

3.3 การพัฒนาหลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการ วิชางาน และวิชาชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

สาระการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน ทำงานเป็น รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการจัดการ การวางแผนออกแบบการทำงาน สามารถนำเอาความรู้เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้และประยุกต์ใช้ในการทำงาน สร้าง พัฒนางานผลิตภัณฑ์ ตลอดจน วิธีการใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานและการทำงาน

ความสำคัญ ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะ

กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน อาชีพ และเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม คุ่มค่าและมีคุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน อันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งเองได้ ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ร่วมมือและแข่งขันในระดับสากลในบริษัทของสังคมไทย

วิสัยทัศน์และคุณภาพของผู้เรียน

วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นกระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงานและการทำงานอย่างมีกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้และประยุกต์ใช้ในการทำงาน รวมทั้งการสร้างพัฒนา

ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานอย่างประหยัด และคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ดังกล่าว กลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีจึงกำหนดวิสัยทัศน์ การเรียนรู้ที่ชัดเจนและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลัก ในการทำงานและการแก้ปัญหาทางที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนั้น เป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมและงานเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนตามกระบวนการเรียนรู้ ของกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและศีลธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ทักษะ และความดีที่หลอมรวมกันจนก่อเกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐาน การเรียนรู้ที่กำหนด

คุณภาพของผู้เรียน

กลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้เป็นคนที่มีความสามารถ โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการทำงาน และอาชีพมีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้ เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่

มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละ และมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงาน และอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น ผู้เรียนต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3

สามารถช่วยเหลือตนเองเกี่ยวกับงานในชีวิตประจำวัน ช่วยเหลืองาน ในครอบครัว ใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐานได้ สามารถคิดและสร้างสิ่งของ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอย่างง่าย ๆ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม ใช้พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างประหยัด

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6

สามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุและชุมชน ทำงานอย่างมีขั้นตอน มีทักษะในการจัดการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน เลือกใช้เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศได้เหมาะสมกับงาน สามารถคิด ออกแบบ สร้าง ดัดแปลงสิ่งของ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอย่างง่าย ๆ ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม อดทน ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3

มีทักษะการทำงานอาชีพสุจริต มีทักษะการจัดการ ทำงานอย่างเป็นระบบ และมีกลยุทธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เห็นคุณค่าของงานอาชีพสุจริต เห็นแนวทางในการ ประกอบอาชีพเลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เหมาะสมกับงานและอย่างถูกต้อง มีคุณธรรม สามารถคิด ออกแบบ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ในการทำงาน ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ประหยัด อดออม อดทน ใช้พลังงานทรัพยากร ธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6

มีทักษะการทำงานอาชีพสุจริต มีทักษะการจัดการ ทำงานอย่างเป็นระบบ และมีกลยุทธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เห็นคุณค่าของงานอาชีพสุจริต เห็นแนวทางในการ ประกอบอาชีพ เลือกใช้และประยุกต์เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เหมาะสมถูกต้อง และมีคุณธรรม สามารถคิด ออกแบบ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ๆ ในการ ทำงาน ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยันซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม มุ่งมั่น อดทน เอื้อเฟื้อ เสียสละ ใช้พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

3.4 สารและขอบข่าย

สารที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี ประกอบด้วย

สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สารที่ 2 การอาชีพ

สารที่ 3 การออกแบบ และเทคโนโลยี

สารที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

สารที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

สาระส่วนที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสาระที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ที่ว่าด้วยงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

งานบ้าน

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบ้านชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ โดยเน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการทำงาน ทักษะ กระบวนการทำงาน การแก้ปัญหาในการทำงานมีความรับผิดชอบ สะอาด มีระเบียบ ประหยัด อดออม อนุรักษ์ พลังงานและสิ่งแวดล้อม

งานเกษตร

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบด้วยการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ตามกระบวนการผลิตและการจัดการผลผลิต มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิต ผลิตปลูกฝัง ความรับผิดชอบ ขยัน อดทน การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

งานช่าง

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานตามกระบวนการของงานช่างซึ่งประกอบด้วย การบำรุงรักษา การติดตั้ง / ประกอบ การซ่อมและการผลิตเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน

งานประดิษฐ์

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้านการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นความประณีตสวยงาม ตามกระบวนการงานประดิษฐ์และเทคโนโลยี เน้นการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตามภูมิปัญญาท้องถิ่นสากล

งานธุรกิจ

เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดการด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การบริโภคที่ฉลาด

สาระที่ 2 การอาชีพ สาระที่เกี่ยวข้องกับหลักการ คุณค่า ประโยชน์ของการประกอบอาชีพสุจริต ตลอดจนการเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างและใช้สิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสาระที่เกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาความ การสืบค้นการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาและการสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ เป็นสาระที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการทำงานเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัวและการอาชีพ (กรมวิชาการ.2544 :9-13)

3.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 : เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2 : มีทักษะ กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน

สาระที่ 2 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 2.1 : เข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรมมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 3.1 : เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการของเทคโนโลยี ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา จินตนาการ และความคิดอย่างมีระบบในการออกแบบ สร้างสิ่งของเครื่องใช้ วิธีการเชิงกลยุทธ์ ตามกระบวนการเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจ เลือกใช้เทคโนโลยี ในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคมสิ่งแวดล้อมโลกของงานและอาชีพ

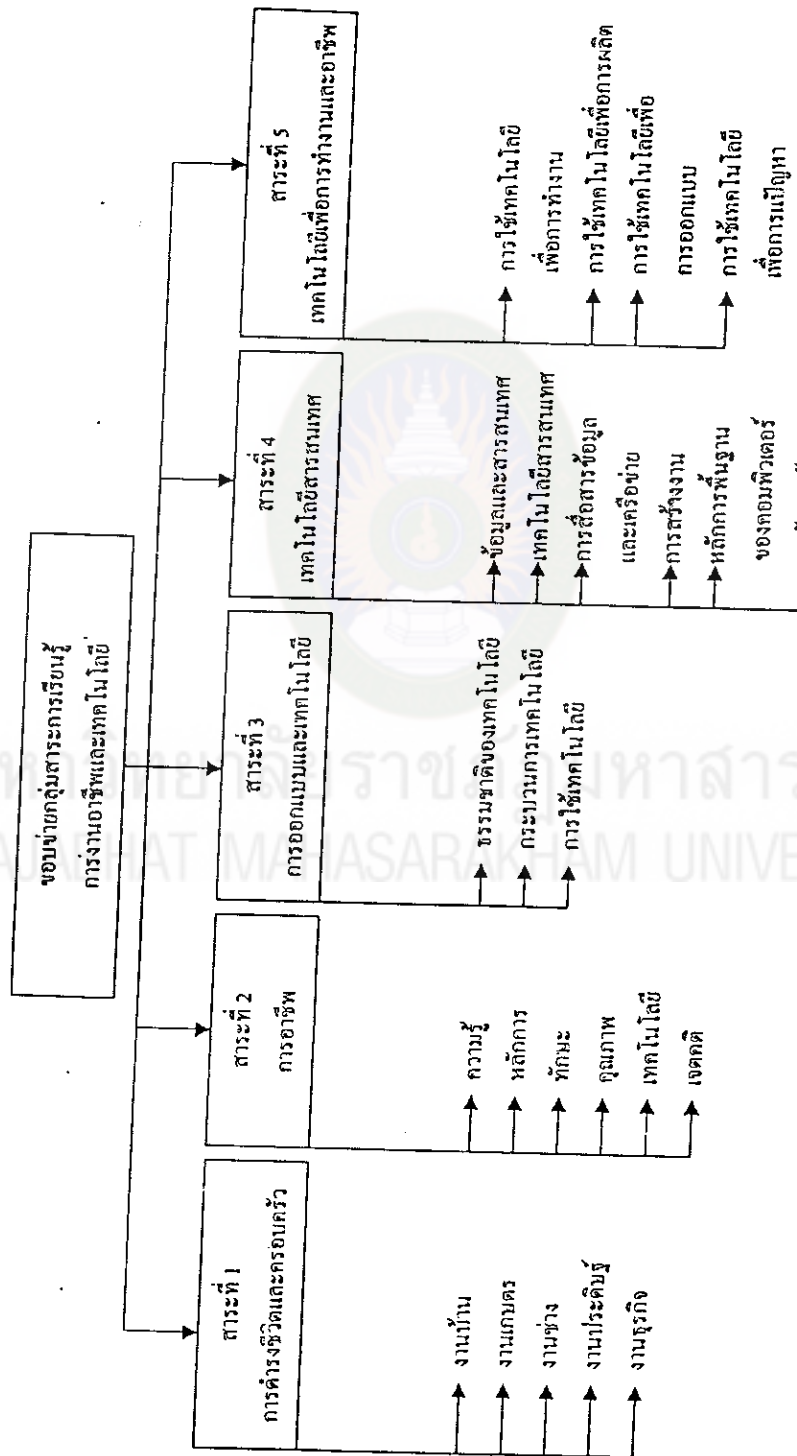
สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน ง 4.1 : เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

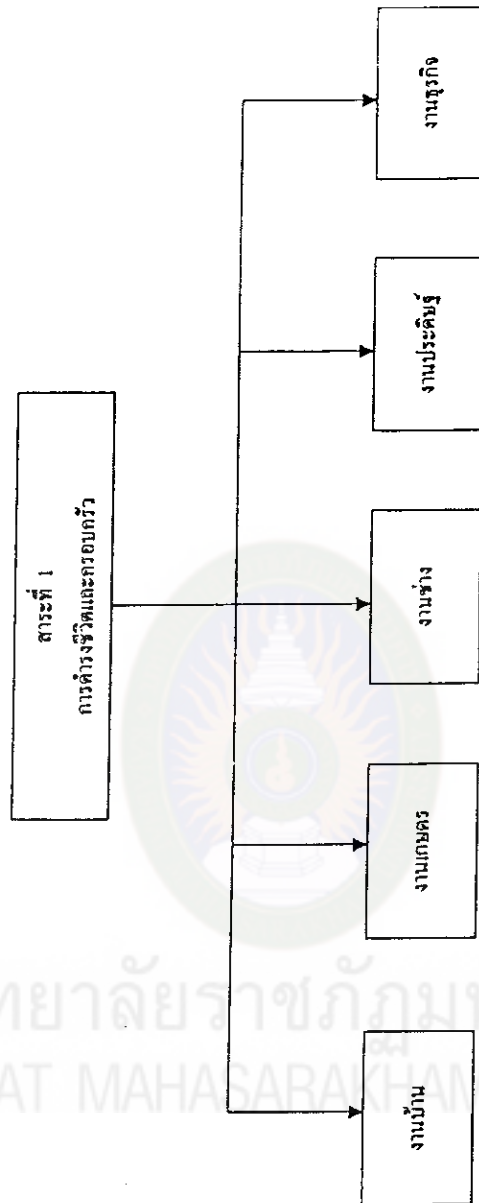
สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

มาตรฐาน ง 5.1 : ใช้เทคโนโลยีทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การสร้างอาชีพสุจริตอย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์ กรมวิชาการ (2545 : 1)

กรมวิชาการ(2544 : 9) ให้สถานศึกษานำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลาง เป็นแนวทางในการเทียบเคียง ตรวจสอบและปรับใช้ โดยมีผังมโนทัศน์ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนตามกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังภาพ ประกอบที่ 4 ถึง ภาพประกอบที่ 7

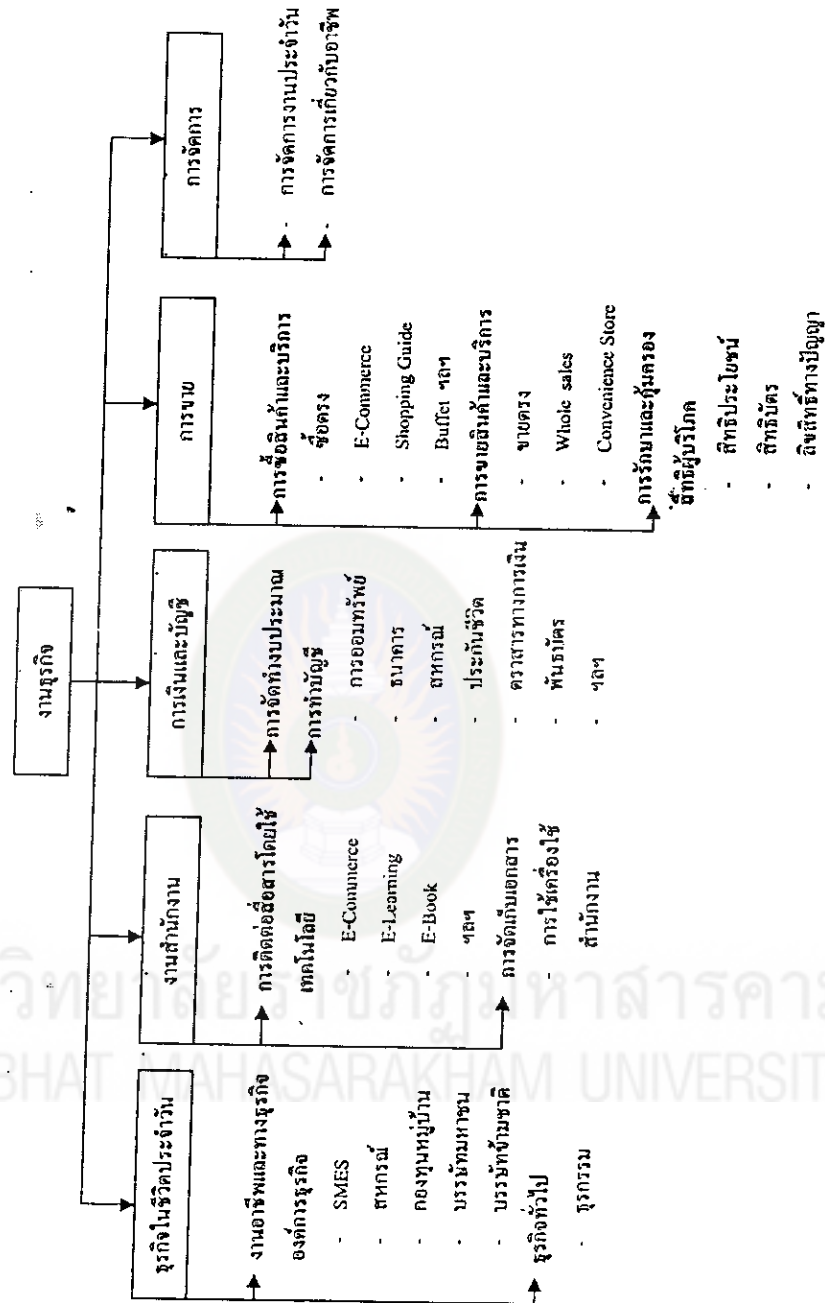

ภาพประกอบที่ 4 ผังมโนทัศน์ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 12 ปี ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 2)

ภาพประกอบที่ 5 สัมโนทัศน์ของขบวนการเรียนรู้ 12 ปี ของสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 2)

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสาระที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ที่ว่าด้วย งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ ซึ่งหมายความว่า สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนครบทั้ง 5 งาน ภายใน 3 ปี ของแต่ละ ช่วงนั้น จะขาดงานใดงานหนึ่งไม่ได้

ภาพประกอบที่ 6 คัมภีร์บทเรียนจบสายการเรียน 12 ปี ของสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 8)

ประเด็นสำคัญ สถานศึกษาสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งธุรกิจในชีวิตประจำวัน งานสำนักงาน การเงินและบัญชี การขาย และการจัดการ ภายใน 3 ปีของแต่ละช่วงชั้น

ตารางที่ 5 ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มวิชา
 การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3)

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระที่ 1					สาระที่ 2					สาระที่ 3					สาระที่ 4					สาระที่ 5		สรุปผลการประเมิน							
	มฐ.ง.1.1					มฐ.ง.1.2					มฐ.ง.2.1					มฐ.ง.3.1					มฐ.ง.4.1					มฐ.ง.5.1				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	7		8	9					
ชื่อการเรียนรู้อื่น																														
งานเกษตร (พืช)																														
งานเกษตร (สัตว์)																														
งานบ้าน																														
งานประดิษฐ์																														
งานดุริยางค์																														
งานรำลึก																														
งานออกแบบ																														
และเทคโนโลยี																														
งานเทคโนโลยี																														
สารสนเทศ																														

คำแนะนำ 1. 1. 1. ใช้ชื่อประเมินผลนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละภาคการศึกษาหรือปีการศึกษา โดยระบุคะแนน 4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ต้องปรับปรุง ลงใน

2. หลังจากประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ให้ผู้สอนประเมินผลการประเมินของผู้เรียนลงใน อีกครั้งหนึ่ง (หัวข้อที่ประเมินคือความก้าวหน้าของผู้เรียนที่เห็นตามจุดประสงค์การเรียนรู้ตามอาชีพและเทคโนโลยี)

มาตรฐานการเรียนรู้รายสัปดาห์ งานอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ 1. ดูกิจวัตรในชีวิตประจำวัน 1.1 งานอาชีพทางดุริยางค์ 1.2 ดูกิจวัตรไป 2. งานด้านงาน 2.1 การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์เทคโนโลยี 2.2 การเก็บเอกสาร 3. การพิมพ์เอกสาร 3.1 การจัดทำแผนผัง 3.2 การทำบัญชี 4. การขาย 4.1 การซื้อสินค้าและบริการ 4.2 การขายสินค้าและบริการ 4.3 การรักษาระดับคงคลังสินค้า 5. การจัดการ 5.1 การจัดการงานประจำวัน 5.2 การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ	นวัตกรรม: งานช่างและอิเล็กทรอนิกส์ งานปฏิบัติ: ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระอาชีพและเทคโนโลยีของกรม วิศวกรรมศาสตร์ศึกษา
---	---

สรุปจากสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว ขอบข่ายรายละเอียดของทุกงาน ขอบข่ายเฉพาะภาพประกอบที่ 4 ผังมโนทัศน์ ขอบข่ายรายละเอียดของสาระงานธุรกิจ สาระการเรียนรู้ของงานธุรกิจ 12 ปี เท่านั้น (กรมวิชาการ, 2544 : 8)

3.6 เนื้อหาที่ใช้สอนเรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
สาระงานธุรกิจ

3.6.1 การซื้อขายสินค้าและบริการ

สมทรง สิตลาขันธ์ และอมรรัตน์ เจริญชัย (2542 : 49-50) และ
ธีรภัทร์ มกรพันธ์ (2539 : 1) ได้ให้ความหมายสรุปได้ดังนี้ ตลาดประกอบด้วย ผู้ซื้อ ผู้ขายสินค้า
ตลาดทำหน้าที่ขายหรือจัดสินค้าเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า

นัททวุฒิ พิษผล (2541 : 21-27) และศูนย์พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (2544 : 2)
ได้ให้ความหมายและลักษณะของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) หมายถึง ผู้ซื้อ
ผู้ขาย ไม่จำเป็นต้องพบปะกันโดยตรง อาจสั่งซื้อสินค้าทางจดหมาย วิทยุ โทรศัพท์ หรือการค้า
ทุกประเภทที่กระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีจุดประสงค์เพื่อลดต้นทุนในการติดต่อสื่อสาร
ประหยัดเวลา ไม่ต้องใช้คนมาก การทำงานทำได้รวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
ขยายตลาดสู่ตลาดโลกได้อย่างรวดเร็ว ตั้งแต่การสั่งซื้อสินค้า การชำระเงิน การให้บริการหลัง
การขาย การจัดส่งถ้าเป็นข่าวสารก็ส่งให้ลูกค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ถ้าเป็นวัตถุจริง ๆ
ก็จัดส่งพัสดุไปรษณีย์

สมบูรณ์ ชันติโชติ (2543 : 2-4) ได้ให้ความหมายและลักษณะการขายตรง
ได้ดังนี้ การขายตรง หรือ Direct Sales หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ขายเสนอขายสินค้าต่อผู้บริโภค
โดยตรง โดยไม่ผ่านคนกลาง การเสนอขายกระทำ ณ ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้บริโภค
หรือผู้อื่น มีการสร้างความต้องการด้วยการเสนอขายสินค้าและสาธิต

อรุณี สิมศิริ, สมทรง สิตลาขันธ์ และอมรรัตน์ เจริญชัย (2542 : 49)
ได้แบ่งประเภทสินค้าและบริการสรุปได้ดังนี้ สินค้าและบริการเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตผลิตขึ้นจากการใช้
ทรัพยากร มี 2 ประเภท คือ

1. สินค้าคงทน คือ สินค้าที่ใช้ได้หลายครั้ง เช่น เสื้อผ้า เครื่องจักร
เครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นต้น
2. สินค้าไม่คงทน หรือ สินค้าสิ้นเปลือง เช่น อาหาร น้ำมันเชื้อเพลิง
เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การซื้อขายสินค้าและบริการ หมายถึง ตลาดประกอบด้วย ผู้ซื้อ ผู้ขายสินค้า ผู้ขายเสนอสินค้าต่อผู้บริโภคโดยตรง จึงทำให้เกิดการการซื้อขายสินค้าและบริการขึ้น

หลักการเลือกซื้อสินค้า

ธงชัย สันติพงศ์ และฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์ (ม.ป.ป. : 64-66) และ ทวี โพธิผละ และคนอื่นๆ (2543 : 30-32) สรุปหลักการซื้อดังนี้

หลักการเลือกซื้อทั่วไป

1. รู้ให้แน่ชัดว่าต้องการอะไร ทำไมถึงต้องการสิ่งนั้น เพื่อการวางแผนล่วงหน้าให้รอบคอบในการซื้อ
2. ต้องทำการเปรียบเทียบว่าสิ่งที่ต้องการหาซื้อได้ที่แห่ง เพื่อทำการเปรียบเทียบในด้านของราคา ปริมาณของสินค้า คุณภาพของสินค้า
3. ต้องอ่านฉลากสินค้า จะได้ทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้า เช่น ปริมาณ ส่วนผสม วิธีใช้ สถานที่ผลิต ฯลฯ
4. พิจารณาถึงความประหยัดและคุณค่า เป็นการซื้อในปริมาณที่เหมาะสม เพียงพอสำหรับการใช้อุปโภคบริโภคแต่ละครัวเรือน
5. ต้องตรวจสอบใบเสร็จรับเงินและสัญญาว่าถูกต้องหรือไม่ สำหรับรายการสินค้าและจำนวนเงินที่จ่ายไป

สรุปได้ว่า หลักการซื้อทั่วไป นั้นต้องพิจารณาจาก รู้ให้แน่ชัดว่าต้องการอะไร การเปรียบเทียบราคาก่อน อ่านฉลากสินค้า ประหยัดและคุ้มค่า ตรวจสอบได้ส่งผลให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.6.2 หลักการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค เครื่องใช้ต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตของเราทุกคนแต่เนื่องจากรายได้ จำนวนสมาชิก และค่านิยมของแต่ละครอบครัวแตกต่างกันออกไป การจัดการ เกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าและบริการจึงแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม การรู้หลักในการเลือกซื้อก็จะช่วยให้ทุกคน ทุกครอบครัวสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาไม่แพง มีคุณภาพดีและคุ้มกับเงินที่เสียไป

หลักทั่วไปในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

1. วางแผนการซื้อล่วงหน้า เมื่อต้องการซื้อสินค้าควรวางแผนก่อนว่าจะซื้ออะไร ซื้อที่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะถ้าต้องการซื้อสินค้าที่มีราคาแพง และต้องการใช้งานนาน เช่น นาฬิกา เตาเรีค เป็นต้น ควรวางแผนการซื้อให้รอบคอบ
2. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าที่ต้องการ ได้แก่ แบบ ขนาด คุณภาพ ประโยชน์ใช้สอย ราคา โดยศึกษาข้อมูลจากหนังสือ คู่มือการใช้ หรือสอบถามจากผู้ที่เคยใช้สินค้าเหล่านั้นมาก่อน เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้อ
3. เมื่อซื้อสินค้าที่มีความจำเป็นต้องใช้ โดยมีจุดมุ่งหมายและมีเหตุผลในการซื้อ ไม่ซื้อตามคนอื่น หรือซื้อเพราะถูกใจ เช่น ซื้อกางเกงตัวใหม่ เพราะตัวเก่าคับเกินไปสวมใส่ไม่ได้ ซื้อหลอดไฟใหม่ เพราะดวงเก่าหลอดขาดให้แสงสว่างไม่ได้ ซื้อน้ำตาลเตรียมไว้เพราะของที่ใช้อยู่กำลังใกล้หมด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องซื้อใหม่
4. ซื้อสินค้าที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ ตรวจสอบก่อนว่าสินค้าที่จะซื้อ มีหลักฐานแสดงการรับรองคุณภาพ อายุการใช้งาน หรือบริการหลังการขายหรือไม่ โดยดูจากฉลากสินค้า เครื่องหมายมาตรฐานสินค้า ใบประกันคุณภาพการใช้งานของสินค้า
5. ซื้อสินค้าที่ใช้งานได้สะดวก ทำความสะอาดและเก็บรักษาง่าย ควรเลือกซื้อสินค้าที่มีส่วนประกอบไม่มาก ระบบการใช้งานไม่ยุ่ง
6. ซื้อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ ปัจจุบันประเทศไทย โดยฝีมือคนไทย สามารถผลิต สินค้าได้เองเกือบทุกประเภท ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าอุตสาหกรรม บางชนิดที่คุณภาพดีเท่าเทียมกับต่างประเทศ เราควรเลือกซื้อมาใช้ เพราะราคาไม่แพง ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า ช่วยประหยัดรายจ่ายของครอบครัว หากซื้อได้ทั่วไป
7. ซื้อสินค้าตามฤดูกาล สินค้าบางชนิดจะมีจำหน่ายเฉพาะบางฤดูกาล ได้แก่ ผัก ผลไม้ เราจึงควรเลือกซื้อในฤดูที่มีผัก ผลไม้ชนิดนั้น ๆ เช่น ซื้อมะม่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ซื้อผักในระหว่างฤดูหนาว เป็นต้น จะทำให้ได้ผักผลไม้ที่สด มีรสชาติดี ราคาถูก และหาซื้อได้ง่าย
8. ซื้อสินค้าที่ให้ประโยชน์คุ้มค่างาเรามากกว่า สินค้าชนิดเดียวกันอาจนำมาใช้ประโยชน์ได้ไม่เท่ากัน เช่น ตู้ตั้งโทรทัศน์
9. ซื้อสินค้าน่าราคาประหยัด บริษัท ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า มักจัดรายการขาย เช่น ลดราคาสินค้า ขายสินค้ามีของแถม แลกซื้อสินค้าด้วยราคาพิเศษ เป็นต้น เพื่อดึงดูด